

A romániai önálló állami magyar nyelvű egyetem kérdése az Európa Tanácsban

1) A Babeş-Bolyai egyetem ügye az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésében

A magát multikulturálisnak tekintő Babeş-Bolyai egyetemen a magyar hallgatókat és oktatókat érintő diszkriminatív intézkedésekre, köztük a magyar feliratok tiltásának, majd a kezdeményező oktatók egyetemről való kizárásának eseményeire a strasbourgi emberi jogi szervezet Parlamenti Közgyűlése is felfigyelt. 2007 januárjában magyar, illetve külföldi magyar képviselők kezdeményezésére több európai képviselő angol nyelvű határozati indítványt nyújtott be a helyzet rendezése érdekében (Doc. 11157). A több mint 20 aláírással ellátott dokumentum első helyén szerepel a svéd Göran Lindblad, akit követ a Közgyűlés Politikai Bizottságának elnöke, Abdülkadir Ateş török képviselő, Luc Van den Brande, a Kereszténydemokrata Politikai csoport belga elnöke és más tekintélyes európai képviselők aláírása, gyakorlatilag a pártcsoportok mindegyikéből.

A beadvány Románia kötelezettségvállalásai szempontjából, illetve a kisebbségi jogvédelem európai elvei és alapszabályai alapján értékeli, és egyértelműen „diszkriminációnak” minősíti a Babeş-Bolyai egyetemen történeteket. Erre utal a határozati javaslat címe is: „Discrimination against the Hungarian minority in the Romanian higher education system”. A kifejtés felsorolja a 2006. év konkrét ügyeit: a három tannyelvű, alapszabálya szerint multikulturális egyetem falai között a magyar feliratok eltávolítását, majd az érintett professzorok önkényes elbocsátását. Ezen kívül problémák mutatkoznak a magyarság hátrányára a felvételi arányokban is. A magyarok lélekszámuknál alacsonyabb arányban részesülnek felsőfokú képzésben, még kevesebb azok aránya, akik ezek közül anyanyelvükön tanulhatnak. Mindez nem felel meg a 1,5 milliós romániai magyarság lélekszámának és igényeinek. Hasonló diszkriminatív elemek érvényesülnek az egyetem hivatalai, az irányító testület arányossága és a költségvetési részesedés terén is. A dokumentum úgy ítéli meg, hogy a magyar feliratokat kifüggesztő oktatók eljárása jogos volt, mivel az összhangban állt a multikulturális egyetem alapszabályával, így elbocsátásuk sem indokolható. Az egyetemi autonómia elve egyébként nem állhat ellentétben a nemzeti kisebbségek jogai védelmének általános elveivel, illetve azokkal a dokumentumokkal, amelyeket Románia is aláírt.

A határozati javaslat a fentiek alapján felkéri a Közgyűlés illetékes bizottságait, szakértők segítségével vizsgálják meg a romániai felsőoktatás helyzetét, az esélyegyenlőség, a nemzeti kisebbségek jogai, illetve a kormánygaranciák érvényesülése szempontjai szerint. Az indítvány benyújtásának idején – magyar közreműködéssel – látogatást tett Strasbourgban dr. Hantz Péter fizikus, a kolozsvári egyetem egyik elbocsátott oktatója, és eredményes megbeszéléseket folytatott az Európa Tanács számos vezetőjével és bizottsági elnökével.

A beadványt ezek után megvitatta a Közgyűlés Elnöksége (Bureau), és 2007. március 15-ei döntése alapján a Kulturális, Tudományos és Oktatási Bizottság elé került.

2) A romániai önálló állami magyar egyetem kérdése az Európa Tanács Miniszteri Bizottságában

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságában is napirenden volt a romániai önálló állami magyar nyelvű felsőoktatás kérdése annak kapcsán, hogy az európai testület már második ízben ellenőrizte, miként alkalmazza Románia a *Nemzeti kisebbségek védelméről szóló Keretegyezmény (Framework Convention for the Protection of National Minorities)* (röviden: Kisebbségvédelmi Keretegyezmény) rendelkezéseit.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelmének fontos dokumentuma, amelyet az Európa Tanács keretében dolgoztak ki és fogadtak el. Jogilag kötelező erejű többoldalú szerződés, amelynek Románia 1998. február 1-től részese. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága rendszeres időközönként vizsgálja az egyezmény végrehajtását. Ebben segítségére van a Tanácsadó Bizottság, amely az állam jelentésének tanulmányozása, valamint helyszíni szemléje alapján részletes megállapításokat és ajánlásokat tartalmazó írásbeli véleményt készít. Ezeket a Miniszteri Bizottság megvitatja, és a monitoring végén a vizsgált államhoz címzett következtetéseket és ajánlásokat fogad el, határozat formájában.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény romániai alkalmazásának ellenőrzése során a Tanácsadó Bizottság a magyar nyelvű felsőoktatás helyzetét is vizsgálta számos más kérdéssel együtt, és arról véleményében az alábbi megállapítást teszi:

„Nevertheless, representatives of the Hungarian minority consider insufficient the opportunities available at the Babes-Bolyai University in Cluj-Napoca and require the setting up of a state funded university in Hungarian as an issue of particular importance for the Hungarian minority”. („Mindazonáltal, a magyar kisebbség képviselői nem tartják elegendőnek a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen rendelkezésre álló lehetőségeket, és a magyar kisebbség számára különösen fontos ügyként egy állami finanszírozásban létesítendő magyar egyetemet kérnek”.)

Tekintettel arra, hogy a Tanácsadó Bizottságnak ez a megállapítása határozati javaslat formájában nem jelent meg, a magyar külügyminisztérium indítványozott egy külön ajánlást az önálló állami magyar nyelvű egyetem létrehozására, illetve önálló állami magyar tannyelvű egyetemi karok és tagozatok létesítésére. Ezek a javaslatok azonban az erőfeszítések és érvelések dacára is a román fél ellenállásába ütköztek. Ezért az önálló magyar nyelvű egyetem, illetve az önálló magyar tannyelvű karok és tagozatok létrehozásának szükségességét és a romániai magyar közösség kérésének megalapozottságát a Miniszteri Bizottságban a magyar delegáció vezetője a vizsgálatot lezáró határozathoz fűzött külön nyilatkozatban ismertette, az alábbiak szerint:

„Having regard to the fact that in the XXIth century in Europe there is a mass demand for higher education among the young generation, we believe that requiring a state university in Hungarian is well founded from the part of a community numbering 1.5 million people. We would like to stress that this is not an unusual and unprecedented request at all. As it is well known, in a number of countries throughout Europe there are established universities teaching in the national minorities’ languages, offering equal opportunities for those who would like to study in their mother tongue even at university level. At the same time, until the establishment of the independent state university in Hungarian, we believe that in case of substantial demand, state funded independent Hungarian faculties and sections should be established within the existing universities.”(„Tekintettel arra, hogy a XXI. századi Európában a felsőoktatás tömegigény a fiatalok között, egy 1,5 milliós lélekszámú közösség

részéről jogosnak tartjuk az állami magyar egyetemre vonatkozó kérést. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy ez egyáltalán nem szokatlan és példa nélkül álló kérés. Köztudott, hogy Európa-szerte számos országban vannak a nemzeti kisebbségek nyelvén oktató egyetemek, amelyek megteremtik az esélyegyenlőséget mindazok számára, akik az anyanyelvükön kívánnak tanulni még egyetemi szinten is. Ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy az állami önálló magyar egyetem létrejöttéig, alapos igény esetén, a meglévő egyetemi kereteken belül meg kell teremteni állami finanszírozásban a független magyar tannyelvű egyetemi karokat és tagozatokat”.)

Fenti nyilatkozatában a magyar képviselő külön kérte, hogy az Európa Tanács a továbbiakban is kövesse figyelemmel a magyar egyetem kérdését.

Budapest, 2007. május 23.